

DE VERWANTEN

Guido Bottinga

De verwanten

Lemniscaat Rotterdam

© 2014 Guido Bottinga

Omslag en boekverzorging: Marc Suvaal (Lemniscaat)

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v.,

Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam, 2014

ISBN 978 90 477 0673 1

Het gedicht 'The Day My Family Came' werd vrij vertaald door Guido Bottinga, naar het origineel van Michael Edwards.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk- en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

PROLOOG IN DE HEL

Hij had zich er al jaren geleden voor afgesloten: de stank van vervuiling en dood. En ook de angst was verdwenen; die was uit zijn hart gebrand en had daar een onheilspellende leegte achtergelaten. En nu, met de dood op arm-lengte afstand, was er berusting. Het enige wat hem deze nacht nog kwelde was de gekmakende herrie. Het donderen, het suizen, het fluiten, het huilen; het bleef voortdurend als een ongenode gast door de kieren van zijn hoofd naar binnen kruipen. Hij kon zich niet herinneren wanneer het voor het laatst stil was geweest in zijn hoofd. Het kabaal was er zelfs als hij sliep. Het hoorde bij de waanzin die hem al meer dan drie jaar omringde. De hel kon niet erger zijn.

Dat dacht de jonge soldaat. Alleen in zijn cel. Een slapeloze nacht. De potkachels in de aangrenzende vertrekken verdreven de novemberkou uit het halfduister. De jonge soldaat staaarde naar de teksten die op de geelbruin geschilderde muren waren geschreven. Met pen, met potlood, maar nog vaker waren ze met iets scherp in de muren gekrast: namen, data en hartverscheurende kreten. Hij kende sommige van de mannen. Ze waren hem voorgegaan.

Opeens liep hij naar het kleine tafeltje waaraan hij enkele uren geleden had zitten eten. Hij pakte het metalen bord en de vork en liep terug naar de muur. Hij plaatste

het bord tegen de muur en trok er met een van de punten van de vork een cirkel omheen. Daarna verplaatste hij het bord en herhaalde de handeling. En toen weer, en weer, tot er een bloemvormig patroon verscheen. Hij bekeek het resultaat van zijn werk en kraste er toen vijf letters bij: JISAD. En een jaartal: 1917.

Niet lang daarna hoorde de jonge soldaat gemorrel aan de deur, het gerinkel van een sleutelbos. Er kwamen vijf mannen binnen. Een officier las het vonnis voor en net voordat twee soldaten zijn handen op zijn rug wilden binden, liep de jonge soldaat naar de plank met paardendekens waar hij eerder die nacht nog op had gelegen. Tevergeefs had hij geprobeerd nog wat te slapen. Hij pakte twee enveloppen en gaf die aan de kapelaan. Daarna trok hij zijn laarzen uit. Ook die gaf hij aan de kapelaan. 'Doet u wat ik u gevraagd heb?' vroeg hij terwijl hij hem in de ogen keek.

De kapelaan knikte. Toen werd de jonge soldaat gebonden en de cel uit gevoerd. Op zijn blote voeten.

Het geluid van de gewerschoten ging verloren in de herrie van de nacht. Een minuut nadat het bevel had geklonken werd de jonge soldaat dood verklaard. De herrie hield niet op.

*Ik ontwaakte in een vreemde rust.
Nog half in slaap, en teleurgesteld.
Want deze slaap zou mij genezen,
bevrijden van angst en zielsgeweld.*

*Het vuur had mijn lichaam gebroken.
Vlammen en rook verduisterden,
beroofden mij van zonnelicht.
Voortaan onzichtbaar, een gekluisterde.*

*Jaren en jaren gingen voorbij.
Ik zag ze komen, ons welgezind.
Ik verdroeg de pijn van 't zware lot,
te ontberen een zoon, een kind.*

*Na twintig jaar was daar weer
de carrousel van hel en strijd.
Vijf jaar daarmee opnieuw gekweld.
Tot de vrede kwam, voor deze tijd.*

*De tijd verstreek, er klonken nieuwe stemmen.
Ontelbaren liepen langs de witte stenen,
maar niemand noemde mijn naam.
Ik wachtte, niet in staat te wenen.*

*Telkens weer, verwachting, hoop
dat men mij niet meer zou vermijden.
Tevergeefs, mijn naam bleef ongenoemd.
Niets kon mijn ziel bevrijden.*

*Maar op een onverwachte zomerdag
klonken stemmen, die mij raakten.
Als familie, teerbemind.
Mijn ziel en geest ontwaakten.*

*Daar waren harten om mij te dragen.
Om mij te helen, te verlichten.
Dit keer kwamen ZIJ voor mij.
Met hun gebeden en gedichten.*

*Hun gebed wees de weg en nu ben ik vrij.
Want mijn verwanten zijn gekomen.
ZIJ noemden mij bij mijn diepste naam.
Mijn verwanten, goddank, ZIJ zijn gekomen.*

DEEL I

Op reis

Met haar armen om zich heen geslagen stond Luka op de kade van Hoek van Holland. Haar handen had ze weggestopt in de zwarte wollen trui die ze nog snel had aangehouden voor ze een halfuur geleden uit Den Haag was vertrokken. Het was begin augustus, hartje zomer, maar door de koele zeewind voelde het aan alsof het herfst was.

Luka's ogen waren gericht op de enorme witte veerboot van Stena Line, die langzaam de haven van Hoek van Holland naderde. Ze voelde weer die onaangename kronkels in haar maag. Waarom in hemelsnaam had ze erin toegestemd dat hij bij haar langskwam? Daar konden alleen maar ellende en frustratie uit voortkomen, besefte ze nu. Alsof ze die nog niet genoeg had.

Ze draaide haar gezicht naar haar tante Jeanne, die naast haar stond. Jeanne tuurde met een stralende, bijna hemelse blik naar de boot. Haar lippen vormden een serene glimlach. Luka bedacht hoe eenvoudig het zou zijn om nu weg te gaan. Gewoon, omdraaien en weglopen. Het was hooguit twee minuten wandelen naar de parkeerplaats waar Jeannes auto stond. Instappen en weggrijden. Binnen twintig minuten zouden ze weer in het appartement van Jeanne zijn, ze zouden de deur achter zich dichttrekken en dan waren ze veilig. Hij wist immers niet waar Jeanne woonde. O ja, voor alle zekerheid nog even alle telefoons uitschakelen. Daarna een kop thee zetten, en dan

heerlijk verdergaan met dat boek dat ze aan het lezen was. Ze keek Jeanne bijna smekend aan. Toe, verlos me! Laten we weggaan? Maar Luka zag dat van Jeanne geen hulp te verwachten viel. Integendeel. Ze keek Luka aan en lachte een lachje dat Luka alleen van meisjes van haar eigen leeftijd kende. 'Spannend, hè?' zei ze. 'Over een minuut of tien staat hij voor je neus.'

Luka liet haar schouders zakken. Het was duidelijk, ze zou de gifbeker tot op de bodem moeten leegdrinken. Flink zijn dus. Nog een paar minuten wachten, een snelle begroeting en dan met zijn drieën naar Den Haag. Opeens becroop haar een hevig gevoel van ergernis. Al de hele ochtend was Jeanne veel drukker dan ze haar ooit had meegemaakt. Het leek wel alsof er voor háár iemand uit Engeland langskwam. Luka haalde diep adem en liet de plotseling opgekomen boosheid wegebben. Ze hield zichzelf voor dat het uiteindelijk beter was dat ze hier met Jeanne stond en niet alleen. Hij zou zich vast een beetje inhouden met Jeanne in de buurt. 'Wanneer hebben jullie elkaar ook alweer voor het laatst gezien?' vroeg Jeanne.

'Dat heb ik je gisteravond toch al verteld.'

'Sorry, ik word ook een dagje ouder,' grijnsde Jeanne. Ze tikte tegen haar schedel. 'Wat gisteren binnenkwam, is er nu alweer uit. Vergeetachtigheid, mijn leeftijd.'

Luka schudde haar hoofd. 'Hoewel dat voor iemand van 51 normaal gesproken wat vroeg is, zou ik inderdaad maar eens een afspraak bij een gerontoloog maken. Ik zal je eraan helpen herinneren.'

De lichtjes in Jeannes blik laaiden op en Luka verwachtte een ironische opmerking terug, maar Jeannes blik werd meteen weer zachter. 'Ach, ik vind het gewoon leuk, zo'n jongen op visite,' zei ze, 'en vooral spannend.'

Spannend? Beelden van de vorige zomer vulden Luka's hoofd. Spannend was niet het goede woord. Om die gebeur-

tenissen met één woord te beschrijven twijfelde ze tussen afschuwelijk en misselijkmakend. En nu, op de kade van Hoek van Holland, kwamen die gevoelens weer op als een bedorven maaltijd. 'Misselijkmakend,' besloot ze. Dat was het juiste woord.

Hoog boven de kade begon een luidspreker te kraken. Er klonk een stem, die in vier talen meldde dat er een klein probleem was met het binnenvaren van de haven. Een containerschip dat uit de Nieuwe Waterweg moest komen had een foute manoeuvre gemaakt en vanwege een veiligheidsprotocol lag nu alles even stil. De aankomst van het schip met William aan boord liet nog zeker een halfuur op zich wachten.

'Zullen we dan maar even een kopje koffie doen?' vroeg Jeanne. 'Ik weet wel een cafeetje, het is vijf minuten lopen.'

'Goed hoor,' mompelde Luka. Het schip zou naar Harwich teruggestuurd moeten worden, bedacht ze. Met veiligheidsprotocollen moet niet gesold worden. Daar komen alleen maar zeerampen uit voort. Terug naar Engeland dus, en voor de zekerheid alle passagiers een week in quarantaine. Maar ze beseftte dat ze hooguit uitstel had gekregen voor de duur van één kopje koffie. Een halfuurtje om moed te verzamelen. Terug naar het plan dus; ze had zich voorgenomen het beschaafd aan te pakken. Geen scènes. Gewoon een beetje onopvallend gezellig doen, een praatje maken, lachen om de grapjes van Jeanne. En morgenochtend zou het voorbij zijn, dan zou hij weer verder reizen. Ze had zich voorgenomen daarna geen enkele e-mail van hem meer te beantwoorden. Het moest maar eens klaar zijn.

Zwijgend liep ze naast Jeanne het stadje binnen. 'God, wat is het afschuwelijk hier,' mompelde Luka in zichzelf terwijl ze een pleintje op liepen. Hoe slagen die mensen er toch in om hun dorp om te toveren in zo'n erwtensoepe?

Elk gebouw was lelijk, vond Luka, en naast elkaar geplaatst slaagden de gebouwen er ook nog in om het slechtste in elkaar naar boven te halen. Luka keek naar Jeanne en beseftte dat de sfeer er niet beter op zou worden als ze haar mening over het pleintje met haar zou delen.

‘Daar is het, op die hoek.’ Jeanne wees naar het enige oude gebouw op het pleintje. De lichtreclame van Heineken maakte duidelijk dat het om een café ging. Jeanne haakte haar arm in die van Luka en trok haar zacht met zich mee.

‘Ik ben hier weleens tijdens een fietstochtje gestrand,’ zei Jeanne terwijl ze de deur openduwde. ‘Het is echt zo’n ouderwets havencafé.’

Daar was geen woord van gelogen. Luka worstelde zich naar binnen langs een gordijn van paars velours en keek in een kleine, donkere ruimte die gevuld was met donkerbruine tafeltjes met paarsblauwe kleedjes erop. De geur van koffie en lang geleden gerookte sigaren drong zich op. Aan de muren hingen zwart-witfoto’s van schepen. Boven de bar hingen reddingsboeien, lantaarns, touwen en visnetten. En overal waar ze kijken kon, stonden kleine modellen van schepen. Er klonk vrolijke muziek door de luidsprekerboxen, die Luka’s stemming er niet beter op maakte. Ze liep achter haar tante aan, die aan een tafeltje bij het raam ging zitten.

‘Wat mag het wezen, dames?’ vroeg een oude magere man, die geruisloos bij het tafeltje van Luka en Jeanne was verschenen. Luka bekeek de man. Hij was achter in de zestig. De verkreukelde, gelige huid in zijn gezicht ver raadde een leven van kettingroken. Aan zijn brede schouders en grote handen was te zien dat hij ooit een imposante verschijning moest zijn geweest.

‘Voor mij een cappuccino en...’ Jeanne keek Luka aan, die knikte. ‘Twee cappuccino’s dus.’

Zijn lippen bewogen, wat iets weg had van het begin van een glimlach. De man knikte en liep naar achter.

'Je hebt je een klein beetje opgemaakt,' zei Jeanne, die Luka's gezicht bekeek. 'Bijna niet te zien, maar net genoeg.' Het klonk plagerig en moederlijk tegelijk.

Luka was het niet van plan geweest. Eigenlijk had ze haar best gedaan er nonchalant uit te zien: een oude spijkerbroek, platte zwarte linnen schoentjes en een zwarte wollen trui die ze voor het vertrek naar Hoek van Holland nog snel had aangetrokken. Het moest een statement zijn dat deze ontmoeting wat haar betreft gelijkstond aan zoiets als een bezoek aan de bakker, maar tot haar eigen frustratie had ze gemerkt dat haar poging om er ongeïnteresseerd uit te zien meer tijd in beslag had genomen dan wanneer ze er leuk uit had willen zien. En inderdaad, Jeanne had gelijk, tien minuten voor ze vertrokken had ze de verleiding niet kunnen weerstaan toch even naar de badkamer te lopen. Om heel even haar ogen te doen, een klein beetje maar, en haar lippen nog iets minder. Ze besefte voor de zoveelste keer dat er iets was wat haar naar hem toe trok. Waarschijnlijk was dat ook de reden dat ze hem uiteindelijk toch had uitgenodigd om haar onderweg naar België te bezoeken. Ondanks haar woede, haar walging om wat hij had gedaan.

'Sorry,' glimlachte Jeanne. 'Ik wil je niet plagen.'

'Geeft niet.'

Ook met een aftandse spijkerbroek, slobbertrui en gympen aan straalde Luka een natuurlijke schoonheid uit. Ze had de bouw van een turnster, fragiel en krachtig tegelijk. Haar gezicht was van een klassieke, ingetogen schoonheid.

'Heb je nog iets van Aad en Daphne gehoord?'

Luka ging iets rechter op haar stoel zitten. Een vraag naar haar ouders was een stap op gevaarlijk terrein. Ze schudde haar hoofd, nauwelijks merkbaar. 'Nee.'

‘Het is nu heerlijk weer in Zuid-Frankrijk.’

‘Ja.’

Jeanne glimlachte. ‘Toch niet een beetje spijt dat je niet mee bent gegaan?’

‘Nee.’ Geen haar op mijn hoofd, had Luka erbij willen zeggen. Maar dat wist Jeanne wel. Ze schudde haar hoofd. ‘Terwijl ze lekker aan het zwembad in de luxe villa van haar ouders aan de Côte d’Azur zou kunnen zonnen, vindt de oudste dochter van mijn zusje het leuker om haar vakantie door te brengen in de aftandse portiekwoning van haar tante in Den Haag.’

‘Tja,’ zei Luka, ‘een masochistisch trekje kan dat nichtje niet ontzegd worden.’

Door het raam zag Luka een jonge vrouw met een jongetje van een jaar of zeven lopen. Ze had ze ook al op de kade gezien. Ze hielden stil voor het café. Even later kwamen moeder en kind langs het paarse gordijn het café binnen. Ze gingen aan het tafeltje naast Luka en Jeanne zitten.

‘Ze zouden toch ook nog naar Saas-Fee gaan? En jij houdt zo van de bergen.’

Luka knikte. O ja, ze hield van de bergen. De rust, de natuur en de schone lucht. Afgelopen winter was ze nog een week in het chalet van haar ouders geweest. Ze had er aan haar geschiedeniswerkstuk gewerkt, geschied en vooral veel gelezen. De eerste dagen waren heerlijk. Ze was met de trein naar Zwitserland gereisd en was helemaal alleen in het chalet geweest. Na drie dagen was haar oudere broer Alex gekomen. Samen met zijn nieuwe, Amerikaanse vriendin Tess, die hij in Boston had ontmoet, waar hij bedrijfskunde studeerde. Ze hadden Luka overdag met rust gelaten en – Luka moest het toegeven – het was ’s avonds best gezellig geweest. Tess deed erg haar best om aardig te zijn. Ze bleek net als Luka van Engelse

literatuur uit de negentiende eeuw te houden. Luka was verbaasd. Zo'n meisje paste niet bij een jongen die alleen maar geïnteresseerd was in computers, auto's en geld verdienen. Het had haar zó verbaasd dat Luka zich later had afgevraagd of Alex wel op de hoogte was van Tess' belangstelling voor literatuur. Want als Alex erbij was werd er niet over boeken gesproken. Dan gingen de gesprekken over skiën, uitgaan en studeren in Amerika. Na vier dagen waren ook Luka's ouders gekomen. Samen met haar jongere zus Angela. Angela de alleskunner! Met haar vriendje Diederik. Vanaf dat moment was voor haar de lol eraf. Al die ambitieuze mensen bij elkaar, die hun best deden elkaar te overtreffen in gevatheid en voortreffelijkheid. Ze kon er niet tegen en ze had zich als het maar even kon teruggetrokken op haar kamer. Op tweede kerstdag had ze tegen haar moeder gezegd dat ze terug naar Nederland wilde. Haar moeder was ontploft. Ze had geschreeuwd en gehuild. Ze riep dat ze zich zo had verheugd op dit weekje samen. Ze zagen elkaar toch al zo weinig. Toen had ze weer gehuild, maar de tijd dat Luka zich door haar moeders tranen liet leiden, lag al ver achter haar. De avond voor ze vertrok had ze een indringend gesprek gehad met haar vader. Hij had haar gezegd dat ze zich grote zorgen over haar maakten en dat er echt dingen moesten veranderen. Tja, die hardwerkende en wijze vader van haar. Hij had het goed met zijn kinderen voor. Want die moesten het ver gaan schoppen. Alle drie. Net als hij. Net als hun moeder.

'Ik ben dol op de bergen,' antwoordde Luka, 'maar ik hou nog meer van mijn lieve tante met haar aftandse appartementje in Den Haag.'

'Slijmbal.'

De oude man was teruggekeerd en zette de cappuccino's op tafel.

‘Het wordt trouwens in Nederland ook mooi weer,’ zei Luka. ‘Over twee dagen liggen we lekker op het strand.’

Jeanne nam een slokje koffie. ‘Leuk. Heb je je bikini tenminste niet voor niets meegenomen.’

Luka keek naar de moeder en het jongetje. Het jongetje had ongevraagd het koekje van het koffieschoteltje van zijn moeder gepakt. Ze had het met een boos gezicht uit zijn handen gepakt en nu gaf ze hem een standje. Daarna stak ze het koekje demonstratief in haar eigen mond. Het jongetje deed zijn armen over elkaar en keek nors voor zich uit. Hij vertederde Luka.

‘Heb je toch geen spijt van je haar?’

Heel even gleden Luka’s ogen naar Jeanne om te zien wat ze precies met deze vraag bedoelde. ‘Nee,’ antwoordde ze resoluut.

Luka had vorige maand van het ene op het andere moment haar lange, golvende, kastanjebruine haar laten afknippen.

‘Ik ken vrouwen die een moord zouden doen voor die mooie lokken die op de vloer zijn gevallen bij jouw kapper.’

Luka haalde haar schouders op. ‘Het werd weer eens tijd voor wat anders.’

‘Wat vond je moeder ervan?’

Luka schepte met het lepeltje wat schuim van haar cappuccino. ‘Na een korte en heftige uitwisseling van onze standpunten leek het me kansloos om de rekening van de kapper van mijn moeder vergoed te krijgen.’

Jeanne kende het perfecte gevoel voor understatement van haar nichtje goed genoeg om te weten dat haar zus door het plafond was gegaan.

Luka dacht aan haar moeder. Hoe ze had gekeken toen ze vijf weken geleden met haar kortgeknipte koppie in haar kantoortje was verschenen. Ze was zo kwaad geworden

dat Luka dacht dat ze haar ging slaan. En ja, soms als ze in de spiegel keek miste ze haar lange haar, maar Luka had het ervoor over. Er was geen andere manier om haar moeder duidelijk te maken dat ze moest ophouden met haar gemanipuleer. Vrijheid wordt soms duur betaald.

‘Het staat je trouwens best leuk hoor.’ Jeanne knipogde naar Luka.

‘Dank je.’ Luka had haar blik weer op het jongetje gericht. Hij had doorgekeken dat Luka naar hem keek. Met een mengeling van verlegenheid en nieuwsgierigheid richtte hij af en toe zijn ogen op haar, maar zodra hij merkte dat ze nog steeds naar hem zat te kijken, sloeg hij ze meteen weer neer.

Jeanne keek op haar horloge. ‘Nog vijftien minuten. Zullen we zo teruglopen?’

‘Nog even.’ Luka nam nog een slok van haar koffie. Ze voelde een steek in haar buik. Weer dat zeurende gevoel, dat haar de hele dag al kwelde. Ze legde haar hand op haar onderbuik en wreef zacht kleine rondjes om de pijnlijke plek.

Luka zag dat de moeder van het jongetje opstond. Ze hoorde haar in het Engels zeggen dat ze even naar het toilet moest. Terwijl zij de ruimte van het café verliet, pakte Luka het koekje van haar schoteltje en hield het in haar hand. Zodra het jongetje zijn ogen weer op Luka richtte, hield ze het in de lucht. Het jongetje lachte stil. En toen knikte hij. Luka wierp met een sierlijk boogje het koekje naar het jochie. Hij ving het op en het koekje verdween in twee happen.

Ze ging staan. ‘Kom, we gaan.’

Luka en Jeanne waren net op tijd bij de kade terug om de enorme veerboot te zien binnenvaren. Het schip meerde aan en langzaam ging een grote klep open, waaruit bijna

onmiddellijk een colonne van vrachtwagens en personenauto's op gang kwam. William hoefde ze daar niet tussen te zoeken. Hij had geen auto. Hij studeerde. 'Nog geen nagel om zijn kont te krabben,' hoorde ze de stem van haar vader ergens achter in haar hoofd. 'Nou en!' verdedigde ze hem automatisch.

Haar ogen zochten tussen de voorbijrijdende auto's naar mensen die via een soort slurf de veerboot lopend verlieten. Jeanne hield Luka's arm vast. Het viel Luka op dat de zon langzaam door het grijze wolkendek aan het breken was. Ze had het nog steeds koud. Ze keek naar een klok op de kade: tien over half vier. Ze rekende snel, nog zeventien uur en dan zat hij weer in de trein naar België. Hoe symbolisch dat het daarna mooi weer gaat worden, schoot het door Luka heen.

'Zie je hem al?'

'Nee,' jokte Luka. Want ze had hem al herkend. Hij liep tussen een groep aangeschoten jongemannen die luid lachend en druk gebarend van de boot af kwamen. Dronken Engelsen, dacht Luka, het zou verboden moeten worden. Laat ze zich lekker in hun eigen pubs bezuipen. William liep kalm tussen de groep druktemakers. Luka herkende de grote rode rugzak die hij vorig jaar ook in Frankrijk bij zich had gehad.

Ze zag dat Williams ogen de kade afspeurden, maar hij had haar nog niet gezien. Dit gaf haar de kans hem nog even helemaal in zich op te nemen. Hij was wat kleiner dan ze zich herinnerde, maar vergeleken met Nederlandse jongens zijn alle buitenlandse jongens klein. Het viel haar op dat zijn haar langer was dan vorig jaar, zijn donkerblonde krullen deinden op het ritme van zijn stappen. Hij was geen heel knappe jongen. Vorig jaar in Frankrijk was hij haar ook niet meteen opgevallen, dat kwam pas toen hij haar had aangekeken en iets tegen haar had gezegd.

Die onweerstaanbaar grappige opmerking die hij had gemaakt, waardoor ze het had uitgeschaterd. Met die zachte, maar toch zo duidelijke stem. En zijn vriendelijke, zelfverzekerde oogopslag. Dat was het fatale moment geweest dat ze later zo vaak had berouwd. Toen had ze nog gedacht dat hij anders was dan de jongens die ze kende. Stom, stom.

William was haar tot op minder dan tien meter genaderd. Hij stond stil. Het luidruchtige groepje jongens liep door, waardoor ook Jeanne hem plotseling zag. Ze stootte Luka aan. 'Is dat hem niet?'

'Ja,' antwoordde Luka bijna achteloos.

'William!' riep Jeanne ogenblikkelijk luidkeels. Ze begon naar hem te zwaaien.

'Nee,' siste Luka. Ze deed een vergeefse poging Jeannes arm omlaag te drukken.

'William,' riep Jeanne weer. 'Hier!'

Luka zag William zijn hoofd hun richting uit draaien. Er verscheen een verbaasde, onderzoekende uitdrukking op zijn gezicht. Toen herkende hij Luka naast Jeanne en brak er een glimlach door. Die glimlach, daar was hij weer!

Met vlugge passen liep William naar hen toe. Hij bleef voor Luka staan. De schuchtere glimlach ging naadloos over in een heldere lach. Witte tanden en blije ogen. Even aarzelde hij, maar toen greep hij Luka bij haar schouders en trok haar stevig tegen zich aan. Zijn armen helemaal om haar heen. Het duurde hooguit een seconde, maar voor Luka voelde het als een eeuwigheid. Ze rook de geur van een of andere lotion, een onbekend luchtje, maar niet slecht gekozen.

William keek Luka nu aan. Zijn gezicht veel te dicht bij het hare. 'Je haar!' riep hij. 'Ik herkende je eerst niet.'

'Ach ja, daar heb je scharen voor.'

'Cute!' Toen liet hij haar los. Hij keek naar Jeanne. Hij opende zijn mond om iets te zeggen, maar Luka was hem voor.

'Dit is mijn tante. Jeanne heet ze. Ze verstaat Engels.'
William stak zijn hand uit en stelde zich voor.

'Welkom William,' zei Jeanne. 'Is dit je eerste keer in Nederland?'

'Ik ben bang van wel. Tot nu toe gingen mijn reisjes vooral naar de warme kant van Europa. Een Engelsman wil het liefst even geen regen zien als hij op reis gaat.'
William keek naar de hemel. 'Maar zo te zien heb ik het Engelse weer meegenomen. Mijn excuses daarvoor.'

Jeanne glimlachte. 'Ik denk dat we het wel droog houden.'

William keek Jeanne nog even aan, maar toen gleden zijn ogen weer naar Luka. Weer die glimlach. Hij leek of hij iets wilde zeggen, maar er kwam niets.

'Mijn auto staat hier vlakbij,' verbrak Jeanne de stilte voordat hij een betekenis kon krijgen. 'Zullen we naar Den Haag gaan?'

'Goed,' antwoordde William.

Toen ze met zijn drieën naast elkaar de kade af liepen, herkende Luka het jongetje uit het café. Hij werd begroet en opgetild door een man, duidelijk zijn vader. Het jongetje herkende Luka ook en begon te stralen. Ze gaf hem een knipoog terug.

Een paar minuten later reden ze in de rode Ford Ka van Jeanne Hoek van Holland uit. William zat voorin naast Jeanne, die druk aan het vertellen was over de kassen van het Westland. Luka zat achterin, naast Williams rugzak.

DEN HAAG

Ze hadden de auto geparkeerd op het Koningsplein in Den Haag, een ovaal plein omringd door meer dan honderd jaar oude herenhuizen. In het midden van het plein stonden dikke bomen die een speeltuin omzoomden. Jeanne huurde in een van de zijstraten van het plein een portiekwoning.

'Je spreekt heel goed Engels,' zei William toen hij zijn rugzak uit de auto pakte.

'Dank je, maar dat mag ook wel; ik geef Engels op een middelbare school.'

Jeanne opende de deur naar de woonkamer.

'Mooi appartement,' sprak William bewonderend. Jeanne had de gave om met eenvoudige middelen een kamer stijlvol in te richten. Het was net als met haar garderobe. Ze had het niet breed, maar ze slaagde er altijd in om zich smaakvol en elegant te kleden.

William zette zijn rugzak neer en liet de kamer op zich inwerken. 'Goede atmosfeer,' zei hij. Toen viel zijn oog op een schilderij aan de muur. 'Wow!' sprak hij zacht en liep ernaartoe. Hij bestudeerde het schilderij minstens een halve minuut.

'Hou je van abstract?' vroeg Jeanne.

'Meestal niet, maar dit is wel heel apart. Is het eigenlijk wel abstract?'